

A/s Latvijas Gāze valdes priekšsēdētājs un ekspremjers Aigars Kalvītis: «Es kā uzņēmuma vadītājs nejūtu tiesisko drošību, nemaz nerunājot par tiesisko paļāvību.»

Eiropas Savienības tiesas tiesnesis Egils Levits (no kreisās) atzīst, ka tiesiskās situācijas grozīšana kopējā labuma interesēs atsevišķiem sabiedrības locekļiem var radīt negatīvas sekas un tas pieder pie vispārējā dzīves riska, savukārt Latvijas Zinātņu akadēmijas prezidents Ojārs Spārītis uzskata, ka ar konjunktūras dokumentos ierakstīto notiek verbāla aizsegšanās un tiesiskās paļāvības un drošības vietā tiek tā tiek destabilizēta.

Tiesiskās paļāvības sardzē līdzās tiesai grib analītisko dienestu

Tiesiskā paļāvība konfrontē ar tiesisko drošību, konfrontācijas saknes meklējamas normatīvu baltajos caurumos, nekonekventā piemērošanā, politiķu solījumos, kuru izpilde nav īstenojama; risinājums – konsekventa tiesu prakse un analītiskais dienests Saeimā

Tādu ainu rāda Tiesību zinātņu pētniecības institūta sadarbībā ar Latvijas Universitātes Juridisko fakultāti un laikrakstu *Dienas Bizness* rīkotā diskusija zinātniskajā konferencē «Valsts konsekvence tiesiskās paļāvības un tiesiskās drošības principu ievērošanā». Tiesiskās

paļāvības ievērošana ir ne tikai Saeimas un valdības, bet bieži vien tieši valsts iestāžu lauciņš, kuras šos normatīvus cenšas iedzīvotājiem. Tomēr bieži vien vislielākā kritika veļas pār valsts pārvaldes iestādēm, kamēr atbildība par to ir jāuzņemas parlamentam. Nereti tautas kalpi,

diskusiju karstumā vai revolucionāras pārliecības vadīti, pieņem tādus normatīvus vai grozījumus, kuros tiesiskā paļāvība neeksistē, un tad savs vārds ir jāsaka Satversmes tiesai. Tās tiesnese Daiga Rezevska atgādināja, ka tiesiskās paļāvības aizsardzība ir ES tiesību tiesis-

kās drošības pamatspēks. «Tiesiskās drošības princips garantē paredzamu vidi un noteic, ka cilvēkiem jābūt spējīgiem droši plānot savu dzīvi, apzinoties savas rīcības juridiskās sekas. Tas paredz, ka nevienai valsts rīcībai nedrīkst būt atpakaļvērst spēks un likumdevējam jāno-

drošina valsts iedzīvotājiem pieņemams laiks, lai sagatavotos attiecīgā juridiskā instrumenta piemērošanai no tā publicēšanas datuma,» tā D. Rezevska.

Risks ir vienmēr

Eiropas Savienības tiesas tiesnesis Egils Levits norādīja, ka tiesiskās paļāvības princips neizslēdz iespēju grozīt pastāvošo regulējumu. «Principā indivīds nevar paļauties uz to, ka likums netiks grozīts viņam nelabvēlīgā veidā. Likumdevējam ir jāvar vadīt valsts un sabiedrības attīstību, orientējoties uz sabiedrības kopējo labumu, tādēļ jāakceptē, ka tiesiskās situācijas grozīšana kopējā labuma interesēs atsevišķiem sabiedrības locekļiem var radīt negatīvas sekas un tas pieder pie vispārējā dzīves riska,» skaidroja E. Levits. Viņš uzsvēra, ka atsevišķos izņēmuma gadījumos likumdevēja iespējas grozīt regulējumu var tikt ierobežotas tur, kur pastāv īpaša, leģitīma un tiesiski aizsargājama indivīdu uzticība pastāvošo normu ilgstošai pastāvēšanai. «Parasti uzticība pastāvošajai likumdošanai nevar tikt vērtēta pārāk augstu – cilvēkam vienmēr jāreķinās ar viņam negatīvu likumdošanas maiņu (piemēram, nodokļu paaugstināšanu, algu un pensiju samazināšanu, darba nosacījumu pasliktināšanu), kurus veic likumdevējs kopējā labuma interesēs,» uzsver E. Levits.

Kļūšanas brīdis

Tiesību zinātņu pētniecības institūta valdes priekšsēdētājs, Latvijas Universitātes profesors un Saeimas deputāts Rīngolds Balodis atgādina 2009. gada aprīlī tā brīža premjera Valda Dombrovska sacīto par to, kāpēc nepieciešami valsts budžeta grozījumi – lai turpinātu saņemt aizdevumu, bet, tos nepieņemot, balstoties uz tiesiskās paļāvības vai kādiem citiem principiem, būs vēl sma-

gākas sekas. «Krīzes laikā tiesiskās paļāvības principa darbība, maigi izsakoties, tika ierobežota, lai neteiktu vairāk. Kaut arī recesija vismaz oficiālā līmenī tā kā ir pagājusi, diemžēl par tiesisko paļāvību daudzos gadījumos runāt ir ne tikai grūti, bet neiespējami,» tā R. Balodis.

Analītiskais dienests

Kā vienu no risinājumiem, kas varētu Saeimas lēmumus padarīt kvalitatīvākus un izvērstākus, gan LTRK valdes priekšsēdētājs Jānis Endziņš, gan arī Latvijas Komerčbanku asociācijas prezidents Mārtiņš Bičevskis minēja Saeimas Analītiskā dienesta izveidi (pēc analogijas ar Saeimas Juridisko biroju). «Latvijā ir jauna demokrātija ar ierobežotu politiķu apjomu, turklāt ir lielas sabiedrības un uzņēmēju gaidas, bet politiķiem ir ļoti maz, ko zaudēt tiesiskās drošības principa un paļāvības nekopšanā,» secināja M. Bičevskis. Viņaprāt, bez Saeimas Analītiskā dienesta ir vajadzīga arī kvalitatīva, pastāvīga diskusija par ieviešamajām normām, skaidra vīzija par to ieviešanas termiņiem, lai izbēgtu no ietilpīgā krīzes režīma, kas apgrūtina ilgtspējīgu, drošu tiesisko vidi.

Revolucionāra pārliecība

Savukārt a/s Latvijas Gāze valdes priekšsēdētājs un bijušais premjers Aigars Kalvītis atzina, ka viņam ir bažas par to, kas notiek ar tiesisko drošību, nemaz nerunājot par tiesisko paļāvību. «Kad biju premjers, tad neatceros, ka nebūtu respektējis tā laika juridisko speciālistu viedokļus, kaut arī lēmumi kādreiz bija citādi, jo tos diktēja politiskie apstākļi, tomēr ar varu – revolucionāras pārliecības dēļ – valdībai tādi cauri netika dzīti,» uzsvēra A. Kalvītis. Viņš secina, ka tagad laiki esot mainījušies. «Ja Saeimas Juridiskais birojs kaut ko iebilst, tad tam tiek vienkārši

Latvijas Komerčbanku asociācijas prezidents Mārtiņš Bičevskis (no kreisās) uzskata, ka bez Saeimas Analītiskā dienesta ir vajadzīga arī kvalitatīva, pastāvīga diskusija par ieviešamajām normām, skaidra vīzija par to ieviešanas termiņiem, lai izbēgtu no ilgstošā krīzes režīma, kas apgrūtina ilgtspējīgu, drošu tiesisko vidi, savukārt ZAB Cobalt Latvijas biroja vadošais partneris Lauris Liepa uzskata, ka tiesiskā palīdzība ir «jāatsien» no ekonomikas cikliskuma.

Satversmes tiesas tiesnese Daiga Rezevska atgādināja, ka tiesiskās palīdzības aizsardzība ir ES tiesību tiesiskās drošības pamatspēks.

aizbāzta mute, nereaģējot ne uz kādiem argumentiem. Ja ar to nav gana, tad nedod vārdu, lai aizstāvētu valsts juridisko, tiesisko drošību,» savu pēdējā pusgada pieredzi Saeimā klāsta A. Kalvītis. «To, kas tiek īstenots pret a/s Latvijas Gāze, es sauktu par teroru gan konkurences tiesību, gan uzņēmuma sadalīšanas jautājumos, jo tiek ignorēta ne tikai 1997. gadā noslēgtā Latvijas valsts un uzņēmuma akcionāru vienošanās, bet arī ES direktīvas prasības. 19 gadus Latvijas valsts pildīja visus šos nosacījumus, bet tagad – 20. gadā – dominē viedoklis, ka tie vairs nav jāievēro. Tiek ignorēts, ka šāda rīcība novedīs pie starptautiska konflikta, jo, nodarot zaudējumus Latvijas Gāzes akcionāriem, būs prasība starptautiskajā arbitražā. Var jau sacīt, ka tiesvedība ilgs daudzus gadus un tad jau būs citi pie varas, bet juristiem tiks maksāti miljoni. «Es kā uzņēmuma vadītājs nejutu tiesisko drošību, nemaz nerunājot par tiesisko palīdzību. Skumji, ka pašreizējie valdošie politiskie spēki nāca pie varas, izvirzot tiesiskuma lozungu, diemžēl izrādījās, ka tiesiskuma izpratne viņiem ir diezgan sveša,» vērtē A. Kalvītis.

Brīva interpretācija

Latvijas Zinātņu akadēmijas prezidents Ojārs Spārītis atzina, ka, viņaprāt, viss ir kārtībā ar 10 baušļiem, militāro reglamentu un daudz maz arī ar ceļu satiksmes noteikumiem, savukārt pārējās visās jomās dominē cilvēciskais faktors. «Savulaik Civillikuma 600 lpp. garo komentāru autors Kalvis Torgāns sacīja, ka šis likums dod ļoti plašas robežas skaidrojumiem, ka viennozīmība nav iespējama un civiltiesisko strīdu izšķiršanā var būt gan tā, gan šitā – kā to izprātis tiesnesis. Rezultātā subjektīvais faktors mūsu sabiedrībā kļūst par noteicošo – dažādu līmeņu trakšanās brīvība tiek aizstāta ar

varas administratīvo subjektīvo sajūtu, ka pats esi likumdevējs un esi tiesīgs piemērot normu situācijai par labu, nevis likumu paragrāfam,» secina O. Spārītis. Viņaprāt, tādējādi tiek palaisti vaļā kontroles groži un pazemināts atbildības līmenis. Kā ilustratīvu piemēru viņš min to, ka spēkā esošā likuma norma nosaka: valdība, iesniedzot budžetu, paredz ikgadēju finansējuma pieaugumu zinātniskai darbībai ne mazāku par 0,15% no IKP, līdz valsts piešķirtais finansējums sasniedz vismaz 1% no IKP. «Pašlaik šis finansējums ir aptuveni 40 milj. eiro, kas ir 0,15% no IKP. Pieaugums 2016. gadā salīdzinājumā ar pērn ir 4 milj. eiro, kas ir desmitā daļa no likumā paredzētā pieauguma, un līdzīga situācija ir bijusi visos pēckrīzes gados,» tā O. Spārītis.

Malduguns varā

«Likumi vienmēr atstāj baltos plankumus, jo tie nekad neno sedz visu, bet tiesības ir pilnīgas. Likumi ir nepilnīgi, bet tiesības ietver principus, kas aizpilda arī šos likumu atstātos caurumus. Vienkāršāk, skaidrāk un godīgāk ir pateikt, ka šo normu atceļam uz vienu gadu, nevis atstāt tā, kā tas ir,» komentē E. Levits. Savukārt O. Spārītis norāda, ka šo procesu varot padarīt vēl interesantāku. «Pirms dažiem gadiem tika pieņemts konjunktūristiski izdevīgs dokuments – Nacionālās attīstības plāns, kurš sasolīja Eiropas Savienībai Latvijas izaugsmes galvu reibinošus ciparus, kaut arī, modelējot savu attīstību, zināja, ka nespēs tos sasniegt,» norāda O. Spārītis. Viņaprāt, daudz kur ir notikusi aizbildināšanās ar plāniem, bet reālais budžets nespēj ne sasniegt plānotos rādītājus, ne arī izpildīt. «Tādējādi ar konjunktūras dokumentos ierakstīto notiek verbāla aizsegšanās un tiesiskās palīdzības un drošības vietā tā tiek destabilizēta,» secina O. Spārītis. A. Kalvītis

norāda, ka agrākos laikos valsts budžeta likumprojektu pavadot šajā paketē bija grozījumi visos likumos, kuri neatbilda tā brīža spēkā esošajam. «Te jautājums ir par ko citu, bet secinājums ir šāds: vienkāršāk kaut ko ignorēt no tā, ko paši pieņēmuši, nekā no tā atteikties,» rezumē A. Kalvītis. Viņš atzīst, ka jūtas tiesiski apdraudēts arī kā indivīds, jo nav zināms, «ko valdība atkal izdomās attiecībā uz maniem ienākumiem un to aplikšanu ar kādiem nodokļiem». «Veids, kādā tika ieviests solidaritātes nodoklis, ir nepieņemams. Loģiski būtu, ja tiktu ieviests iedzīvotāju ienākuma nodoklis ar paaugstinātu likmi, bet to nevar, jo tad nauda nonāks pašvaldībām, savukārt atcelt sociālā nodokļa griestus arī nevar, jo tad iekasētā nauda nonāks sociālajā budžetā, tāpēc tiek izdomāts jauns nodoklis. Esmu gatavs solidarizēties un maksāt lielākus nodokļus no saviem ienākumiem, bet ne jau šādi ieviestus, turklāt situācijā, kad sabiedrības uzticība valdošajiem politiķiem par sabiedriskās naudas izlietošanu un, vēl jo vairāk, pārdali ir zema,» tā A. Kalvītis.

Skaidrība prioritātēs

«Plānotās sabiedrības gaidas, uz ko bija būvēts redzējums par nodokļu likumdošanu, netika savlaicīgi koriģētas, piemēram, gada vidū izvērstos diskusiju un pamatojot, kāpēc to nevarēs izpildīt, bet gan pēdējā brīdī tika pateikts, ka citādi nevar,» skaidro M. Bičevskis. J. Endziņš, uzskata, ka visām grupām (ieskaitot uzņēmējus) vajadzētu spēt vienoties. «Stratēģijas trūkums, daudz plānošanas dokumentu ar dažādiem mērķiem un plašu interpretāciju. Piemēram, valdības deklarācijā ir prioritātes, kur viena no trijām ir – indivīda un ģimenes dzīves labklājība, bet katrs ar to var saprast, ko vien vēlas. Pašlaik prioritātes ir pilnīgi viss, un tas nozīmē,

ka tādu vispār nav. Turklāt, iztrūkstot stratēģijai, darbs notiek haotiski. Varbūt labāk būtu uz vienas lapas uzrakstīt galvenās prioritātes un principus, pēc kādiem valdošā koalīcija vērtēs ikvienas nozares jautājumu,» iesaka J. Endziņš. Viņš norāda, ka politiķi vēlas atstāt sev rīcības brīvību – pēc situācijas. A. Kalvītis atgādināja, ka savulaik, veidojot savu otro valdību, tā brīža Valsts prezidente Vaira Vīķe-Freiberga izvirzīja galvenos uzdevumus.

Jāatsien mezģls

«Brīdī, kad ekonomika aug, izvēlamies paradigmu, ka atalgojums tieslietām un zinātnēi ir pieaugums, jo arvien vairāk saņemam resursus, un ir ko dalīt, taču nedrīkstētu būt, ka tiesiskuma jautājumi ir sasaistīti ar ekonomiskajiem cikliem,» uzskata ZAB Cobalt Latvijas biroja vadošais partneris Lauris Liepa. Viņaprāt, tiesiskā palīdzība ir «jāatsien» no ekonomikas cikliskuma. «Jārūnā, kuras jomas varam ierobežot ar līdzekļu pārdali, tomēr noteikti ir valstiski institūti, kuri jāatsvabina no tādām nejausībām kā valdības maiņa, politiskie uzstādījumi. Tādi jēdzieni kā tiesiskā palīdzība jāpadara neatkarīgāki no tirgus konjunktūras. Otrs mehānisms ir tiesas, kuras konsekventi seko šo principu ievērošanai,» iesaka L. Liepa.

Smalkas ninases

Iepriekš minētais tikai apstiprina, ka tieši attiecībā uz tiesisko palīdzību tiesām darba netrūks. Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta tiesnese Jautrīte Briede uzvēra, ka tiesiskās noteiktības princips ierobežo iespēju apšaubīt privātpersonas tiesisko situāciju bezgalīgi. Turklāt tiesiskās palīdzības princips administratīvā akta apstrīdēšanas procesā ir jāievēro tikai tad, ja attiecīgajā procesā ir vairākas privātpersonas ar atšķirīgām interesēm

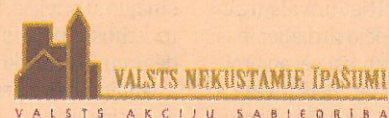
un jautājums tiek izlemts vēlāk nekā vienu mēnesi pēc administratīvā akta spēkā stāšanās.

Konsekventa rīcība

«Ja pilsoņu vairums uzticas saviem valstsvīriem, institūcijām un likumiem, tad veidojas tiesiskā stabilitāte un valsts uzplaukst. Ja valsts nenodrošina tiesisko drošību un likumību, tad valstij nav lemta ilgtspējīga attīstība un tās nākotne ir apdraudēta. Valstij ir ne tikai jāattaisno savu pilsoņu uzticība, bet arī jācenšas to vairot un aizsargāt, jo pilsoņu uzticībai savai valstij ir tieša saikne ar patriotismu un vēlmi aizsargāt valsti. Pirmkārt, šī aizsardzība izpaužas valsts likumdevēja un tiesību normu piemērotāju tulkotāju konsekventā rīcībā. Indivīdam

ir ne tikai jāpaļaujas uz valsts tiesisko regulējumu kā uz likumisku, taisnīgu un saprātīgu sabiedrības dzīves organizēšanas institūtu, bet arī jāuztver tas kā nemainīgi paredzams,» uzsvēra R. Balodis. Viņš atgādināja, ka tiesiskās palīdzības galvenais uzdevums ir aizsargāt personas tiesības gadījumos, kad normatīvā regulējuma grozījumu rezultātā notiek vai ir iespējama privātpersonu tiesiskā stāvokļa pasliktināšanās. Savukārt tiesiskās drošības principa pamatspekts ir tiesiskās palīdzības aizsardzība. Princips nozīmē, ka ikviens indivīds var paļauties uz to, ka tiesības un likumiskās intereses, kuras viņš ir ieguvis, vēlāk netiks atņemtas,» skaidro R. Balodis.

Māris Ķirsons

Valsts akciju sabiedrība "Valsts nekustamie īpašumi"

(reģistrācijas Nr.40003294758)

2016.gada 17.martā Vaļņu ielā 28, Rīgā
riko nekustamo īpašumu mutiskas
izsoles ar augšup ejošu soli:

1) Lāčplēša ielā 99, Rīgā

(kadastra numurs 0100 031 2006),

sākumcena EUR 294 200, izsoles laiks pulksten 14.00;

2) Tallinas ielā 86, Rīgā

(kadastra numurs 0100 034 0140),

sākumcena EUR 485 000, izsoles laiks pulksten 14.00.

Iepazīties ar izsoles noteikumiem, iesniegt pieteikumu izsolei, kā arī saskaņot īpašuma apskates laiku var valsts akciju sabiedrības "Valsts nekustamie īpašumi" Vaļņu ielā 28, Rīgā darbdienās no pulksten 9.00 līdz 17.00. Tālrunis uzziņām 80002000, 67024659, 26320958.

www.vni.lv